

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilg, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Groningen; D. Stroot, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening No. 406940 — Telefoon 2424
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Ingevolge papiertoewijzing B.P.P. no. 6585 versijnt deze uitgave
wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41½ cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

BEZWAARDEN

over en onder de synodocratie 50.

HOOFDARTIKEL

De houding van Ds Van Teylingen, VII.

De sacramenten zijn evenwel behalve teekenen ook zegelen. Met het woord zegel wordt zelfs het meest eigenlijke van het sacrament getypeerd. Sacramenten zijn vóór alles zegelen. In art. 33 van de Nederl. Geloofsbelijdenis worden ze met een prachtige omschrijving ook panden genoemd. Ze zijn panden van de „goedwilligheid en genade Gods jegens ons“.

In deze omschrijving worden precies dezelfde woorden gebruikt als die waarmee Calvin in zijn bekende definitie het geloof omschreef. Hij typeerde dat immers als een zekere en vaste kennis van de goedwilligheid Gods jegens ons. De Sacramenten als zegelen verzegelen Gods beloften, het Evangelie van Christus' offerande en daarin zijn „goedwilligheid jegens ons“. De Heere geeft ze om vaster en bondiger te maken het heil dat Hij ons meedeelt.

Zoo is dan het wezen van de sacramenten, dat ze een zegel, pand zijn van Gods beloften en daarin van Gods goedwilligheid jegens zondaren.

De bedoeling Gods met de sacramenten is het vaster en bondiger maken van het heil, dat in Gods belofte reeds zeer vast en bondig voor ons is. De Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de sacramenten. De Sacramenten zijn zegelen op het woord. Ze verzegelen dat woord aan ons. Het woord n.l. waarin ons gezegd wordt, dat onze volkomen zaligheid in de eenige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is. En zoo, als zegelen op het woord, dienen zij daartoe, dat zij het geloof voeden en onderhouden.

Wanneer men er zich evenwel op bezint wat het zeggen wil, dat de sacramenten het geloof voeden en onderhouden, doet zich onmiddellijk de vraag op hoe dit mogelijk is, op welke wijze de sacramenten deze functie uitoefenen? Van buiten gezien zijn de sacramenten immers niets anders dan een paar simpele handelingen met water en brood-en-wijn. Inderdaad, dit is zoo. Maar — en daar heeft de kerk altijd sterk den nadruk op gelegd — aan dat uiterlijke teken van het sacrament, aan de teken-zijde daarvan is de betekende zaak altijd verbonden. Aan het uiterlijke teken van den doop b.v. bindt God steeds de betekende zaak van de afwassing der zonden en de vernieuwing des levens. Als nu de doop bediend wordt is deze betekende zaak altijd aanwezig en wordt in en met de zichtbare handeling aan de doopelingen uitgereikt. Dit is daarom het geval omdat de feitelijke bedienaar van het sacrament de Heilige Geest zelf is. Als ergens naar Gods inzettingen gedoopt wordt, is Hij de eigenlijke dooper. Die doop is steeds zijn instrument. En daarom is in zijn doophandeling het teken altijd met de betekende zaak verbonden.

Het is typeerend voor het betoog van Ds Van Teylingen, dat hij met grooten nadruk op deze verbondenheid van teken en betekende zaak in het sacrament wijst. Deze sacramentele vereniging, deze „unio sacramentalis“ van teken en betekende zaak is naar zijn overtuiging „daardoor gewaarborgd, dat het Sacrament instrument is van den Heiligen Geest“. En omdat in het sacrament deze eenheid altijd een feit is, omdat aan het teken de betekende zaak steeds verbonden is en daarmee

meekomt, kan „de Doop heeten de afwassing der zonden en het brood van het Avondmaal het lichaam van Christus“.

Omdat nu in het sacrament teken en betekende zaak steeds verbonden zijn, kan het geloof de betekende zaak, de vergeving der zonde en de vernieuwing des levens ontvangen. Alleen het geloof! „Zoo ontvangt 't geloof de ziele, het heil, het volle heil van Christus door den Heiligen Geest. „Zoo zijn daar de teekenen niet ijdel noch ledig om ons te bedriegen: want Jezus Christus is hun waarheid, zonder wien zij niet met al zouden zijn (art. 33 N.G.B.)“. Den Doop geloovig gebruikende word ik daardoor verzekerd van de afwassing mijner zonden en van mijn wedergeboorte in het met Christus begraven en opgewekt zijn. Want ik word wel éénmaal gedoopt, doch „deze Doop is niet alleen nut zolang het water op ons is en wij het water ontvangen, maar ook al den tijd onzes levens (art. 34 N.G.B.)“. En zoo dikwijls ik het Avondmaal geloovig, dat is in alle zwakheid en ongevoelheid als een onwaardige gebruik, word ik verzekerd, dat Christus Zijn lichaam en bloed voor mij heeft doen verbreken en vergieten tot vergeving der zonden; en mijn eten en drinken is de sterking in de verborgen gemeenschap met Hem, die aan de rechterhand zijns Vaders is en toch ook in 't Sacrament door Zijn Geest. Want „de Heere nu is de Geest.“ 2 Cor. 3:17

De gansche rijkdom van dit alles wordt, zoo betoogt Ds Van Teylingen, in den Heidelbergischen Cat. Zondag 26-29 beleiden. De betekenis van de sacramentele unie tussen teken en betekende zaak wordt daar niet alleen omschreven als een gelijkheid: „gelijk...alzo“, maar ook als een op grond van de verzegeling zich toeëigenen van de betekende zaak: „zoo waarachtig als...zoo zeker!“ „De Heilige Geest gebruikt de Sacramenten om het geloof in z'n strijd, z'n aanvechting, z'n sluimer te doen opstaan en vrolijk te doen zijn en welgetroost door Christus en al zijn heil en door de vastheid van al Zijn beloften. Zoo versterkt het Sacrament om onzer zwakheid wil, den grond des geloofs en daardoor het geloof zelf“.

Maar als nu het bediende sacrament niet door het waarachtig geloof wordt ontvangen en gebruikt? Als het stoot op weerbarstig ongeloof? Wat dan?

Men weet het: hier is het kritieke punt in de sacramentale leer! In de laatste jaren kwam dat wel heel duidelijk aan den dag. Allen die zeggen, dat het sacrament geloof veronderstelt, of aanwezig geloof verzegelt, moeten komen tot de constructie, dat een sacrament aan een ongeloovige toebediend geen „vol“, geen „waarachtig“, geen „echt“ sacrament is. En zij aanvaardden zoo sprekend de leer van een tweërlei sacrament, één voor geloovigen en één voor de ongeloovigen.

Zoo verzekerde het Praedadvies indertijd dat de sacramenten nog wel volgens de Belijdenisschriften „bij dengene, wien ze worden toegediend, het geloof veronderstellen“. Deze opvatting is zelfs de ziel, de kern van de leeruitspraken van 1942 en dus ook van 1946. En hetzelfde Praedadvies betoogde dan ook zeer consequent, dat de doop van niet-geloovigen een „niet-vollen“ doop is en dat het doopsformulier hun

1) pag. 9.

zelfs het recht op den doop „in zijn vollen diepen zin“ niet „toekent“.

Geheel anders oordeelt Ds Van Teylingen. Men mag geen oogenblik vergeten, zoo betoogt hij, dat wanneer het sacrament, „ongeloovig wordt gebruikt of liever, wanneer het ongeloof het gebruikt, daardoor het Sacrament niet van z'n wezen wordt beroofd. Dat is spiritualistisch gedacht. Het Sacrament mag wel alleen in de vergadering der geloovigen bediend worden, die de kerk is. Maar het geloof behoort niet, ook niet als onderstelling, tot het wezen van het Sacrament. En als de ongeloovige het gebruikt gaat er niets van dat wezen te loor, maar wel wordt dan, wat veel erger is, het verbond Gods ontheiligd en de toorn van God over de gehele gemeente verwekt (H.C. Zo. 30), waartegen de kerkelijke tucht te waken heeft voorzover het haar toekomt (de intimis non iudicat ecclesia, d.i. over het innerlijk oordeelt de kerk niet). De ongeloovige ontvangt niet Christus, de waarheid van het Sacrament, de res significata (de betekende zaak); maar hij ontvangt wel degelijk het sacrament en dat op een verschrikkelijke manier, n.l. „tot zijn verdoemenis“ (art. 35 N.G.B.). Want hij weerstaat, in diens instrument, den Heiligen Geest (vgl. Hand. 7:51).

Ds Van Teylingen wil op het conflict, dat in de Gereformeerde Kerken op dit punt losbrak niet ingaan. Maar op de volgende wijze veroordeelt hij zakelijk toch zeer scherp wat in 1942/43 en dus ook in 1946 werd vastgesteld:

„Eén ding is zeker: men kan de vrijmacht des Geestes, de soevereiniteit der genade, de praedestinatatie, op zulk een wijze bij deze dingen ter sprake brengen, dat men tot het spiritualisme nadert. Dan maakt men, subjectivistisch, het geloof tot een constitutief element in het sacrament; dan móet het geloof bij de kinderen ondersteld worden; (!!!) dan móet het Sacrament, zal het een „vol“ Sacrament zijn, ten allen tijde aanwezig geloof verzegelen; (!!!) dan dreigt dat Sacrament als „medium gratiae“ (als genademiddel) ontledigd te worden met al de gevolgen daarvan voor de praktijk des

2) pag. 24.

INHOUD

Hoofdartikel Bezwaarden over en onder de synodocratie, 50.

Uit de Schrift „Meer en minder“ wijkt voor „allerméest en nog-weer-meer“ (Ezech. 44:19), 1.

Gedicht Eindstrijd.

Kerkelijk leven Bodegraven-Bethel; Theologische Hoogeschooldag; Tyrannie tot in de huiskamer.

Politieke en De crisis van het gezag in het Sociale leven bedrijfsleven, 3; Tot „Entscheidung“ brengen, 3 (slot).

Boekbespreking Bijbels Beeld Woordenboek; Het Hooglied.

Groninger Brieven

Peraschouw Wie begrijpt het?; Interpretatiezwendel.

Kerknieuws

geloofs; dan is niet alleen de genade particulier, maar ook het verbond der genade." (!!!)

En indien men zoo leest is de randmogelijkheid waarmee de Gereformeerde belijdenis steeds rekent, deze n.l. dat de Heilige Geest ook zonder het middel kan werken bijna het normale geworden. „Deze ge- varen zijn in de Gereformeerde theologie permanent aanwezig, vooral daar waar men zich verzet tegen opvattingen die, als in het Remonstrantisme, aan de geloofsbeslissing een al te zelfstandige plaats geven in de orde des heils; daar ook waar de dog- matiek al te speculatief beoefend wordt. Het Prae- advies aan de Synode der Gereformeerde Kerken, 1943, bracht dan ook geen nieuws in dit opzicht; 't nieuwe schuilt alleen daarin dat het bovengenoemde inzicht bracht op een gevaarlijke nieuwe wijze, n.l. met den schijn van een overigens ongedefinieerd kerkelijk gezag”.

De betekenis van het geloof in de Sacramenten- leer is speciaal van belang geweest bij de ontwikke- ling van den kinderdoop. „Tegenover Rome werd staande gehouden dat alleen het geloof de in het Sacrament geschenken gawe ontvangt en het Sa- crament ook alleen aan de geloovigen bediend mag worden. De kleine kinderen worden gedoopt op grond van het Verbond der genade, dat ook met het zaad der geloovigen is opgericht. Hun „wordt door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd" (H.C. Zo. 27). „De kinderkerken in Israël werden besneden op dezelfde be- loften, die onzen kinderen gedaan zijn" (N.G.B. art. 34). Tegenover de Lutherschen, die van geen geloof bij de kinderen vóór den Doop wilden weten ('t werd integendeel pas door den Doop geschenken) en tegen- over de Anabaptisten, die pas doopen wilden op be- lijdenis van bewust geloof, hebben de Gereformeerden den kinderdoop altijd verdedigd met de Bijbelsche waarheid, dat de kinderen der gemeente deel hebben aan den Geest, die het geloof werkt (zij noemden Hem wel het „zaad" des geloofs, b.v. Ursinus en de Bray) en dat zij daarom zeer wel, naar den aard der kinderen natuurlijk, geloovigen en wedergeborenen kunnen zijn. 't Is zaak, dunkt mij, bij dit eenvoudige inzicht, dat het geheimenis Gods niet te na komt, te blijven staan. Het „houden voor wedergeboren en in

Christus geheiligd" (Synode-uitspraken van 1905 en 1942), hoezeer deze woorden ook aanleiding geven en gegeven hebben tot allerlei misverstand en verkeerde interpretatie en daarom m.i. een klaardere formu- leering noodzakelijk is, bedoelde niet anders dan, op grond van de bovenontwikkelde beschouwing, een regel te geven voor de pastorale praktijk t.a.v. de kinderen des Verbonds”.

Tot zoover Ds Van Teylingen.

In tegenstelling met Ds Spier en anderen bleef hij volkomen trouw aan wat hij steeds had geleerd.

Evenals vroeger interpreteert hij 1905 en 1942 ge- heel anders dan de synodes van 1942/43 dit op vele wijzen en bij vele gelegenheden officieel hebben ge- daan. Van een werkelijk houden van alle kinderen, hoofd voor hoofd, voor reeds wedergeborenen was en is bij hem geen sprake.

En ook wat van deze beschouwingswijz der kinderen de grond en oorzaak is, namelijk dat de ware doop is verzegeling van reeds gerealiseerde innerlijke genade of — zoals ook 1946 nadrukkelijk leert — van een alléén aan de uitverkoren kinderen toekomende belofte, wil hij eveneens niets weten.

Overduidelijk voor iederen kenner der situatie is, dat hij zich zoo buiten den kring beweegt, welke de leeruitspraken van 1942/46 trekken.

Want wat deze leeruitspraken ook mogen toelaten, nooit dat, dat het geloof — hetzij in feite of in ver- onderstelling — niet tot het wezen van den doop behoort! Integendeel de zakelijke inhoud daarvan is vóór alles, dat de reële correlatie van den doop (en dus van de belofte) en het geloof een constitutioneel element van den doop uitmaakt.

En wanneer Ds Van Teylingen in een noot opmerkt, dat de klaardere formulering van 1905/42, waar- over hij in zijn artikel schreef, in de vervangingsfor- mule van 1946 werd gegeven, dan vergeet hij blijk- baar, dat uitdrukkelijk door de synode werd vast- gelegd, dat de directe verhouding tusschen doop en wedergeboorte, zoals die in 1942/43 werd vastgelegd in 1946 onverzwakt werd gehandhaafd.

Ds Van Teylingen leert niets anders, in alle onder- deelen, dan wat de „vrijgemaakten" steeds hebben be- toogd. Zij werden daarom in 's Heeren naam geschorst.

Hij niet. De tijd van schorsen is reeds lang voorbij! Want de Gereformeerde Kerken meenen niet wat ze eenmaal bezwoeren.

C. V.

EINDSTRIJD

We jagen naar Uw einder toe
en storten ons in Uw ontferming.
O God, we roepen om bescherming,
want deze strijd maakt eindloos moe.

We speuren 't eind van dag en tijd.
Ons hart bonst Uw gerichten tegen.
We willen allen wel Uw zege,
maar God, we willen niet den strijd.

Gij, Die ons gansche hart bezet,
God, wil ons in Uw liefde snoeren.
De hel, die draait op volle toeren
heeft thans den eindstrijd ingezet.

BERENDIEN MEIJER—SCHUILING.

Ezechiël de werking van de binnen den tempel wonende heiligheid Gods zoo krachtig en alles doordringend ziet, „dat zelfs de kleederen, door de priesters bij het uitoefenen hunner priesterlijke functie gedragen, daarvan doortrokken worden. Werden deze nu ook buiten den kring van den binnensten voorhof gedragen, dan zou deze heiligheid zich ook mededeelen aan het volk en zou dit dienengevolge aan het heiligdome vervallen, ten gevolge waarvan dan tel- keermale een losprijs zou moeten worden betaald of al- thans een zondoffer zou moeten worden gebracht, vgl. 46 : 20, Haggai 2 : 12. Zoo moet dus het heilige van het gemeene gescheiden blijven, ook ter wille van dit laatste, Exod. 29 : 37, 30 : 29, Levit. 6 : 25—27". (K.V. 455).

Welnu, wanneer wij weigeren in Ezechiël een para- doxalen dialecticus te begroeten, doch een profeet blijven zien, die moet helpen leiden van minder naar meer, van dienstbaarheid naar vrijheid, van schaduw naar beeld, van knechtschap tot kindschap, van be- lofte naar vervulling, en ook van dreiging naar ver- vulling, kortom een profeet op dien weg en in dat uur van Gods oud-testamentische paedagogie, wat is dan, zoo vragen we, nevens hetgeen daarop in de vorige weken reeds meer terloops werd geantwoord, de pa- edagogische bedoeling en de open- baringsinhoud van deze profetie die zoo duide- lijk het een aan het ander verbindt, of anders gezegd, die zoo zonder eenige vrees voor „innerlijke tegen- strijdigheid" het bouwwerk van verscherpte heilig- heidsbepalingen der toekomst optrekt op het funda- ment van opheffing der bekende gradatie uit het ver- leden?

Met die vraag gaan we ons nog eenmaal bijzonder bezig houden. En we weten tevoren, dat ook de helft bij lange na niet zal kunnen worden uitgezegd. Die helft is trouwens ook ons, tot den laatsten dag, door God nog lang niet aan gezegd.

Wij dienen te beginnen met te accentueeren de beide momenten, die zoojuist terloops werden aangewezen: de verhouding van bouwwerk tot fundament — dit bijzonder met het oog op de nu besproken vraag — en — hetgeen uiteraard tevens van veel wijder en algemeener strekking is — het oud-testa- mentisch paedagogisch karakter van dit ballingschapsonderwijs omtrent de aanstaande wedergeboorte.

Wat het eerste betreft, men vergeet bij het lezen van deze hoofdstukken en hun vele bepalingen ook over heilighedsverhoudingen van het-een-tot-het-andere toch geen oogenblik, dat dit alles is gebouwd op het fundament van den eenen grondregel, die in 43 : 12 met zoo heel bijzonderen nadruk werd geproclameerd en maatgevend gemaakt als 'teene allesbeheerschende criterium: heel het gebied één groote kring van heilig- heid der heiligheden, één al-er-heil-ig-stel! Dat was het nieuwe, bijzondere, het vrijwel revolutionnaire en nu waarheid naar Gods program van heil e revolutionnaire waarmee Israël als herboren volk vóór alles zich ge- confronteerd moest weten. Bij elken stap op dit tem- peltrein, bij elken blik op onverschillig welk gebouw, bij elke overweging van welke handeling ook maar door eenigen persoon, moest elkeen bedenken: het is gansch anders dan weleer, we leven en wandelen, den- ken en schouwen hier op een terrein waar alle schoenen van de voeten gaan, want het is op elke plek van dezen berg allerheiligst land. En dan pas, in die weten- schap, in die erkenstenis, kan het volk pas recht verstaan alles wat er nu verder wordt gezegd en ge- daan zóó, dat op dit terrein, waar het voor uw be- grip al niet heiliger kan, de eischen en grenzen toch nog wéér nauwer worden getrokken. Behaarschen moet hen van a tot z de huiverende eerbied voor een God die afbreekt de oude hekjes en trapjes, waarmee zij tenslotte zulk een goddeloos spel waren gaan bedrijven, een God die met Zijn heiligheid door de muren heen- breekt, de oude bedding veel te eng bewijst en Zijn heilighedsstromen nu ver buiten de oevers treden doet (vgl. ook 47 : 1—12). Maar dan ook, voor dien God met grootst ontrage vervuld en heel hun tempel- leven geleid wetend op een ruimen vloer die brandt en kookt en straalt van hetzelfde vuur en denzelfden gloed als waarvoor eens Mozes stond, toen hij den braambosch zonder verzenging brandend zag, moeten zij vervolgens moeizaam en geduldig vernemen en

„Meer en minder" wijkt voor „allermeest en nog-weer-meer" I

„En als zij (de priesters) uitgaan tot het buitenste voorhof, (namelijk) tot het buitenste voorhof tot het volk, zullen zij hunne kleederen, in welke zij gediend hebben, uittrekken, en dezelve nederleggen in de heilige kamers en zullen andere kleederen aantrekken, opdat zij het volk niet heiligen met hunne kleederen". Ezechiël 44 : 19.

Het is niet gemakkelijk afscheid te nemen van Ezechiëls tempelbeschrijving, nu we eenmaal een eind wegs door hem ons mede lieten nemen. Ofschoon wij reeds de vorige maal een afsluiting beoogden van deze serie, zij het ons vergund nog eenmaal naar te ver- volgen en daarmede tevens te beëindigen.¹⁾ Want er is nog een belangrijk punt in deze prediking dat we wel enkele malen reeds aanroerden, maar toch ook nog weer half onbesproken moesten laten liggen. We be- doelen het punt van de schijnbare tegen- spraak tusschen den tekst, waarbij we voor eenige weken bijzonder stil hielden (43 : 12), welke zeide: er zal zijn één groote kring, heel het tempel- gebied omvattend, van het al-er-heil-ig-ste, EN het woord van deze week, hierboven afgeschreven, als- ook van andere die daarmede verband houden, waarin toch weer een onderscheid wordt gemaakt, niet alleen van één gesloten poort (zie onze vorige over- denking), maar ook van een bijzonder heiligen „kring" van het binnenste voorhof.

Het feit van deze oogenschijnlijke tegenspraak kan nu wel duidelijk wezen. Wanneer immers in 43 : 12 (zie het nummer van 10 Juli) als fundamentele rechtsregel van heel het huis wordt geproclameerd: op den top van den berg zal het geheele gebied ervan in het rond ALLERHEILIGST, „heiligheid der heilig- heden" zijn, zoudt gij in allen eenvoud geneigd zijn te zeggen: heiliger kan het toch niet. „Allerheilig- ste" — zoo heette immers ter onderscheiding van andere deelen van den tabernakel, en later den tempel, het vertrek, waarin God zelf woonde achter gordijnen. Wanneer nu reeds de eigen woonkamer Gods aller- heiligste heette, zoudt gij geneigd zijn te denken, dat daarin, althans op aarde en althans in het oud Ver- bond, toch wel een maximum moet zijn bereikt en dat, nu in den rechtsregel voor dit nieuwe tempelhuis-der- wedergeboorte heel het gebied werd gelegd onder het beslag van zulke maximaal geformuleerde heiligheid, het naar uw taalkundige en andere logica nu ook niet méér kan zijn of worden op een bepaalde plaats

¹⁾ Vanwege beschikbare plaatsruimte moet dit artikel over dit en het volgende nummer worden verdeeld. Red.